

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

DIBATSELA 2016

MEPUTSO: 100

NAKO: Diiri tše 2½

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 5.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Lephephepotšišo le, le arotšwe ka DIKAROLO TŠE PEDI, e lego YA A le YA B.

KAROLO YA A: Ditaodišo (50)

KAROLO YA B: Ditšweletšwa tša tirišano (2 x 25) (50)

ELA HLOKO: Molekwa o swanetše go araba dipotšišo TŠE PEDI mo KAROLONG ye.

2. Araba potšišo E TEE KAROLONG YA A le dipotšišo TŠE PEDI KAROLONG YA B.

3. Šomiša polelo yeo o lekwago ka yona.

4. Thoma KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE letlakaleng LE LEFSA.

5. Beakanya taodišo le mehuta ye mengwe ya ditšweletšwa (ka tsela ya mmepe wa monagano, seswantšho, mantšu a bohlokwa le tše dingwe) o be o fe padišišo/palobohlatse. Peakanyo e tšwelele PELE ga taodišo le ditšweletšwa tše.

6. Peakanyo e swanetše go bonagala gabotsebotse gore ke peakanyo. Ka gona o eletšwa go thala mothalo go putlaganya peakanyo.

7. O eletšwa kudukudu go diriša nako yeo o e filwego ka tsela ye:

KAROLO YA A: Metsotso ye e ka bago ye 80

KAROLO YA B: Metsotso ye e ka bago ye (2 x 35) 70

8. Nomora dikarabo go ya le ka fao dipotšišo di nomorilwego ka gona.

9. Hlogo e se ke ya balwa ge go dirwa palo ya mantšu.

10. Ngwala ka bothakga le ka mongwalo wa go balega.

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO YA 1**

Kgetha E TEE ya dihlogo tše di latelago gomme o ngwale taodišo ya botelele bja mantšu a magareng ga 400–450 (diteng fela).

Taodišo e rulaganywe ka lenaneo la mmepe wa monagano goba ka ditsela tše dingwe. O tla fiwa meputso ya diteng le peakanyo, mongwalelo, go rulaganya gammogo le sebopego.

- 1.1 Tiragalo yeo e dirilego gore nna le lenaba la ka re be ntepa le lešago. [50]
- 1.2 Dipapadi, sekopantšha merafe. [50]
- 1.3 Afrika-Borwa e ile ya ema ka maoto twantšhong kgahlanong le batšwantle. [50]
- 1.4 Bojato ke bjona bo dirilego gore boetapele bja motse wa gešo bo šwalalane. [50]
- 1.5 HIV/Aids le Ebola di a swana ka bošoro. Dumela goba o ganetše. [50]
- 1.6 Dikereke tša matšatši a, di kitimišitše tšhelete go feta go phološa batho. Phurolla sa mafahleng a gago. [50]
- 1.7 Lekodišiša diswantšho tše tša ka tlase ka tsenelelo le tsinkelo gomme o kgethe SE TEE sa tšona o ngwale taodišo ka sona. Dikgopolo tša gago di nyalelane le tše di tšwelelago seswantšhong.

1.7.1

[Mothopo: www.google.com]

[50]

1.7.2

[Mothopo: www.google.com]

[50]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 50

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO**POTŠIŠO YA 2**

Araba dipotšišo TŠE PEDI go tše tshela tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu a magareng ga 180–200 (diteng fela).

Setšweletšwa se rulaganywe ka lenaneo la mmepe wa monagano goba ka ditsela tše dingwe. O tla fiwa meputso ya diteng le peakanyo, mongwalelo, go rulaganya gammogo le sebopego.

2.1 LENGWALO LA SEGWERA

Motseng wa geno go tlile batho ba ba hlorigago batho ka go utswa dikgomo le dinku. Ngwalela malomeago lengwalo la go mo eletša mabapi le bothata bjo ka ge le yena e le morui.

[25]**2.2 LENGWALO LA SEMMUŠO**

O bone kwalakwatšo ya mošomo wa botlanyi khamphaning ya dikgogo ya Goldi kuranteng ya geno yeo e gatišitšwego ka la 19 Moranang 2016. Ka gare ga boitsebišophelo bja gago o laetše dithuto tšeo o di fihleletšego gammogo le maitemogelo a mošomo woo.

Ngwalela molaodi wa khamphani yeo lengwalo la go thekga kgopelo ya gago, mabapi le mošomo wo o kwalakwaditšwego.

[25]**2.3 POLEDIŠANO**

Ngwana wa baagišane ba gago o ithwele la bobedi. Ngwala poledišano yeo e tšweletšago maele mabapi le bokamoso gare ga modirelaleago le ngwana yo.

[25]**2.4 TAODIŠWANA/(ATHIKELE) YA KGATIŠOBAKA**

O be o etetše lefelo leo go dulago bana bao ba se nago bahlokamedi ka malapeng, sa go makatša ke gore o hweditše bana bao ba sa swarwa gabotse. Ngwala taodišwana (athikele) ya kgatišobaka yeo o lemošago setšhaba mabapi le maemo a lefelo leo.

[25]**2.5 POTŠIŠOTHERIŠANO**

O dira dinyakišišo mabapi le tshepetšo ya ge go nyalwa seyantlo. Ngwala potšišotherišano gare ga gago le mokgekolo yo a go fago tshedimošo.

[25]**2.6 DITSHWAYATSHWAYO**

O ipshinne kudu ka padi yeo le bego le e bala ka phapošing ngwageng wo. Ngwala ditshwayatshwayo mabapi le puku yeo.

[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA B:
PALOMOKA YA TLHAHLOBO:

50
100